

REVIZIJA PROŠLOSTI NA PROSTORIMA BIVŠE JUGOSLAVIJE

ZBORNİK RADOVA

POSEBNA IZDANJA

Knjiga 4

Izdavač:

Institut za istoriju, Sarajevo

Za izdavača:

Dr. Husnija Kamberović

Glavni i odgovorni urednik:

Dr. Vera Katz

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

930.1/2.(497.6) (063) (082)

**REVIZIJA prošlosti na prostorima bivše
Jugoslavije : zbornik radova. - Sarajevo :**
Institut za istoriju, 2007. - 337 str. ; 24 cm. -
(Posebna izdanja / Institut za istoriju Sarajevo ;
knj. 4)

Bibliografija i bilješke uz tekst

ISBN 978-9958-9642-9-9

COBISS.BH-ID 16137478

REVIZIJA PROŠLOSTI NA PROSTORIMA BIVŠE JUGOSLAVIJE

ZBORNİK RADOVA

INSTITUT ZA ISTORIJU U SARAJEVU

Sarajevo, 2007.

Štampanje Zbornika omogućeno je zahvaljujući finansijskoj podršci Fondacije za izdavaštvo/Fondacije za nakladništvo, Sarajevo

SADRŽAJ

- Predgovor (Vera Katz)..... 7
- Dževad Juzbašić, Pozdravna riječ 9
- Husnija Kamberović, Između kritičke historiografije
i ideološkog revizionizma..... 11
- Vladimir Petrović, (Ne)legitimni revizionizam: pravo i (pseudo)istoriografske
revizije na zapadu i istoku 21
- Aleš Gabrič, Problemi sa historijom i historičarima 43
- Damir Agičić, (Re)konstrukcija suvremene hrvatske / jugoslavenske povijesti
u pregledima / sintezama nakon 1991. godine 59
- Gorgi Čakarjanevski, Tranzicija: od negacije do međunarodnog priznanja
Republike Makedonije 73
- Boro Bronza, Između revizije i tradicije: savremena istoriografija postjugosloven-
skih zemalja o razdoblju protonacionalnog razvoja južnoslovenskih
naroda (1780-1800) 85
- Seka Brkljača, Teritorijalne samouprave u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca –
od ustavne kategorije i realizacije do historiografske obrade..... 103
- Ivana Dobrivojević, Rezultati novijih istraživanja o delovanju KPJ u doba šestojan-
uarskog režima kralja Aleksandra 129
- Emily Greble-Balić, Preispitivanje historije i historiografije Jugoslavije tokom
Drugog svjetskog rata: slučaj Sarajeva..... 163

Sadržaj

- Bojan Godeša, Historiografija Drugog svjetskog rata u Sloveniji između nauke i politike173
- Ivo Goldstein / Goran Hutinec, Neki aspekti revizionizma u hrvatskoj historiografiji devedesetih godina XX stoljeća – motivi, metode i odjeci 187
- Nikica Barić, Antifašistička borba u Drugom svjetskom ratu u političkim interpretacijama hrvatskih predsjednika 1991-2006. 211
- Sanja Petrović-Todosijević, “Šegrtri u školi života” ili “čekači u životnoj čekaonici”, detinjstvo u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji 235
- Carl Bethke, Ponovno otkriće povijesti Nijemaca u zemljama bivše Jugoslavije – prva bilanca poslije 15 godina 255
- Azem Kožar, O nekim aspektima i mogućnostima revizije bosanskohercegovačke prošlosti 265
- Izet Šabotić, Potreba revalorizacije historijskih izvora socijalističkog perioda 275
- Fedžad Forto, Stambena politika u Sarajevu 1945. godine 285
- Fikret Midžić, Cazinska buna 1950. – tajne dosjea “Cazinski ispad” sa aspekta postojećih povelja i konvencija UN-a (1945, 1946, 1948) 297
- Vera Katz, Siromaštvo kao odrednica privrednog razvoja u Bosni i Hercegovini (1945-1950) 321
- Bilješke o autorima priloga 337

PREDGOVOR

U augustu 2005. godine u Institutu za istoriju u Sarajevu razmišljalo se o organiziranju jedne međunarodne konferencije na kojoj bi se u prvom redu okupili historičari iz bivših jugoslavenskih republika u razgovoru o uzrocima i pravcima promjene slike povijesti jugoslavenskog prostora s kraja 20. stoljeća. Mada bi već time konferencija dobila međunarodni karakter, namjera je bila zainteresirati učesnike iz Sjedinjenih Američkih Država, Njemačke i drugih evropskih zemalja koji se bave prošlošću južnoslavenskog prostora da uzmu učešće. S obzirom na ratno iskustvo u posljednjoj deceniji 20. stoljeća, organizator je bio mišljenja da bi ovakva konferencija dobro došla historičarima u postjugoslavenskim zemljama, a osobito u vremenu ekspanzije različitih knjiga u kojima se prošlost vrlo često tretira na neadekvatan način. Cilj je bio rasvijetliti glavne uzroke prerade prošlosti i upotrebe mitova, ali i razmijeniti mišljenja o različitim pravcima historiografskog razvoja u bivšim republikama nakon sloma Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Nastojale su se sagledati promjene u jugoistočnoj Europi primjenom komparativne metode u historiografiji. Zadaci konferencije bili su analiziranje revizionizma u suvremenoj historiografiji postjugoslavenskih zemalja prema različitim pitanjima. U prvom redu, da li je to bilo nužno znanstveno sazrijevanje u sagledavanju prošlosti omogućeno novim teorijskim i metodološkim pristupima i novootkrivenom arhivskom građom, a zatim, da li je to bilo razumljivo pomjeranje akcenta u tumačenju ključnih zbivanja u prošlosti nestankom autoritarnih obrazaca jednopartijskog socijalističkog režima, ili, da li je to bila pragmatična prerada prošlosti podsticana širim ili užim, ideološkim, stranačkim ili ličnim interesima ili motivima. Usput je možda bilo potrebno i provjeriti mogućnost zrele i tolerantne rasprave među povjesničarima. Osim toga, ova konferencija je prema dogovoru nastavak susreta historičara sa bivših jugoslavenskih prostora započetog 2004. godine u Ljubljani.

U organizaciji Instituta za istoriju u Sarajevu 3. i 4. novembra 2006. godine u prostorijama Nacionalne i univerzitetske biblioteke u Sarajevu održan je naučni skup pod naslovom *Revizija prošlosti na prostorima bivše Jugoslavije*. Zanimljivim referatima predstavili su se znanstvenici srodnih instituta iz bivših jugoslavenskih republika: Inštitut za novejšo zgodovino iz Ljubljane,

Inštitutot za nacionalna istorija iz Skopja, Institut za noviju istoriju iz Beograda i Hrvatski institut za povijest iz Zagreba. Osim iz nabrojanih instituta, učesnici na konferenciji su bili profesori filozofskih fakulteta iz Sarajeva, Mostara, Banja Luke, Tuzle i Zagreba. Osim navedenih institucija učešće su uzeli doktoranti sa History Department of Central European University (Budapest), Stanford University (SAD) i Instituta za istočnu Europu FU (Berlin). Interes za konferenciju iskazali su i djelatnici Arhiva Tuzlanskog kantona i Arhiva Unsko-sanskog kantona iz Bihaća. Jedino su nedostajali predstavnici iz crnogorskih, vojvođanskih i kosovskih institucija.

U svečanom dijelu, učesnike konferencije su pozdravili akademik Dževad Juzbašić, ispred Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine i gospodin Severin Montina ispred Federalnog ministarstva za obrazovanje i nauku. U dvodnevnom radnom dijelu svoje znanstvene radove su izložili: Husnija Kamberović, Vladimir Petrović, Aleš Gabrič, Damir Agičić, Gorgi Čakarjanovski, Ivo Lučić, Marijan Dimitrijević, Goran Hutinec, Boro Bronza, Ivana Dobrivojević, Seka Brkljača, Bojan Godeša, Emily Greble-Balić, Nikica Barić, Carl Bethke, Sanja Petrović-Todosijević, Azem Kožar, Izet Šabotić, Fedžad Forto, Fikret Midžić i Vera Katz. Od svih učesnika na konferenciji jedino Marijan Dimitrijević nije dostavio konačnu verziju teksta, a Ivo Lučić je svoj prilog već objavio u časopisu *Status*, Mostar br.11/2007. Svoje učešće su bili najavili Nenad Stefanov, Dubravko Lovrenović i Natalija Bašić, ali zbog drugih obaveza nisu mogli sudjelovati. Nadamo se, da će neka od tih najavljenih priopćenja biti objavljena u časopisu *Prilozi* Instituta za istoriju u Sarajevu. Zanimljiv dio konferencije bila je i diskusija, međutim učesnici rasprave do predaje zbornika u štampu nisu dostavili uredništvu svoje priloge.

Za organiziranje konferencije i objavljivanje zbornika radova zahvaljujemo se Ministarstvu obrazovanja i nauke Kantona Sarajevo, Federalnom ministarstvu obrazovanja, nauke sporta i Fondaciji za izdavaštvo / nakladništvo Federacije Bosne i Hercegovine. Osim finansijerima ovog projekta, zahvaljujemo se Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci Bosne i Hercegovine i njenom direktoru dr. Ismetu Ovčini na ustupljenom prostoru, uposlenima na ljubaznosti, a posebno se zahvaljujemo gospođi Bediti Islamović na iskazanoj pomoći tijekom organiziranja i održavanja konferencije.

Sarajevo, 24. 8. 2007.

Vera Katz

BILJEŠKE O AUTORIMA PRILOGA

- **Agičić, Damir**, Filozofski fakultet, Zagreb
- **Barić, Nikica**, Hrvatski institut za povijest, Zagreb
- **Bethke, Carl**, Osteuropa-institut Freie Universität, Berlin
- **Brkljača, Seka**, Institut za istoriju, Sarajevo
- **Bronza, Boro**, Filozofski fakultet, Banja Luka
- **Čakarjanevski, Gorgi**, Institutot za nacionalna istorija, Skopje
- **Dobrivojević, Ivana**, Institut za savremenu istoriju, Beograd
- **Forto, Fedžad**, Federalna novinska agencija, Sarajevo
- **Gabrič, Aleš**, Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana
- **Godeša, Bojan**, Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana
- **Goldstein, Ivo**, Filozofski fakultet, Zagreb
- **Greble-Balić, Emily**, Stanford University, Somerville
- **Hutinec, Goran**, Filozofski fakultet, Zagreb
- **Juzbašić, Dževad**, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo
- **Kamberović, Husnija**, Institut za istoriju, Sarajevo
- **Katz, Vera**, Institut za istoriju, Sarajevo
- **Kožar, Azem**, Filozofski fakultet, Tuzla
- **Midžić, Fikret**, Arhiv Unsko-sanskog kantona
- **Petrović, Vladimir**, Institut za noviju istoriju, Beograd;
Centralnoevropski Univerzitet, Budimpešta
- **Petrović-Todosijević Sanja**, Institut za noviju istoriju, Beograd
- **Šabotić, Izet**, Arhiv Tuzlanskog kantona

POSEBNA IZDANJA
KNJIGA 4

REVIZIJA PROŠLOSTI NA PROSTORIMA BIVŠE JUGOSLAVIJE

(ZBORNIK RADOVA)

Izdavač:

Institut za istoriju, Sarajevo
Alipašina 9, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
www.iis.unsa.ba

Za izdavača:

Dr. Husnija Kamberović

Prijevod rezimea na engleski:

Emily Greble-Balić

Dizajn i tehničko uređenje:

Tarik Jesenković

Štampa:

DES, Sarajevo

Za štampariju:

Džemal Bašić

Sarajevo, 2007.

ISBN 978-9958-9642-9-9